

Η λογοτεχνία της δικτατορίας

Το ιστορικό πλαίσιο: Από τον εμφύλιο στη Μεταπολίτευση

Το αντικείμενο του μαθήματος

First Lesson
Lecturer: Petros Marazopoulos
petrosmarazopoulos@gmail.gr

Το αντικείμενο του μαθήματος

- Η ελληνική **Δικτατορία** (1967-1974)
- Η **λογοτεχνία** της δικτατορίας και η αντίδραση της **ελληνικής κουλτούρας** στα σκοτεινά χρόνια (*κινηματογράφος, μουσική*)
- **Ιστορία και λογοτεχνία**: μια σχέση αμφίδρομη (**ιστορικό γεγονός και λογοτεχνικό κείμενο**)
- **Η αναπαράσταση της ιστορίας στο λογοτεχνικό κείμενο**
- Λογοτεχνία και **πολιτική**. *Προσωπική ιδεολογία και λογοτεχνία*
- Λογοτεχνία και **βιωμένη εμπειρία**
- Ο **ελληνικός κινηματογράφος** για το Πολυτεχνείο
- Τα κύρια ιστορικά γεγονότα της περιόδου: Από τον Εμφύλιο Πόλεμο στην Μεταπολίτευση

Ο όρος ‘Δικτατορία’

Ορισμός: Η απόλυτη εξουσία ενός ηγέτη ή μιας ομάδας που κυβερνά πάνω από τους νόμους και το Σύνταγμα, χωρίς να περιορίζεται από πολιτικούς ή κοινωνικούς παράγοντες του κράτους

Συγκέντρωση εξουσίας στο πρόσωπο του δικτάτορα/ Έλεγχος δικαστικής εξουσίας/ Έλεγχος Εξουσίας μέσω πραξικοπημάτων

Η αποφυγή χρήσης του όρου από τους ίδιους τους δικτάτορες/ Κατάλυση Δημοκρατίας και λογοκρισία

Δικτατορικά Καθεστώτα ανά τον κόσμο

- Φρανθίσκο Φράνκο (Ισπανία, 1939-1975)
- Αουγκούστο Πινοσέτ (Χιλή, 1973-1990)
- Νικολάε Τσαουσέσκου (Ρουμανία, 1965-1989)
- Χόρχε Ραφαέλ Βιδέλα (Αργεντινή, 1976-1981)
- Στην Ελλάδα: Δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά (1936-1941) και Δικτατορία του Γεώργιου Παπαδόπουλου (1967-1974)

Δικτατορικά Καθεστώτα ανά τον κόσμο

Η Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα: από το 1940 έως τον εμφύλιο

- Ο ρόλος της Ελλάδας στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο: η σημαντική βοήθεια εναντίον της επέλασης του Ναζισμού
- Η **τριπλή Κατοχή** (1941-1944): τεράστιες απώλειες σε ζωές, οικονομική καταστροφή, φοβισμένη κοινωνία
- Το κίνημα της **Εθνικής Αντίστασης**
- Από την Κατοχή στον **Ελληνικό Εμφύλιο** (Μάρτιος 1946-1949)
- Η **αποκοπή από την Ευρώπη** και η έλλειψη σταθερότητας
- Ο *Ελληνικός Στρατός και ο Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας (ΔΣΕ)*
- Η απομάκρυνση από τη διεθνή σκηνή
- **(1950-1967)**: Προσπάθειες να βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση της χώρας, σχετική σταθερότητα

Η Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα: από το 1950 έως το 1967

- Προσπάθειες για ανάπτυξη της Ελλάδας και για πολιτική σταθερότητα
- Βήματα προς την ασφάλεια: **Ένταξη στο Νάτο** (1952), **Ένταξη στην ΕΟΚ** (1961), Ανάπτυξη διεθνών σχέσεων (κυρίως με Γερμανία, Ιταλία, Γιουγκοσλαβία)
- Τα κομμουνιστικά κράτη και η Ελλάδα προς την Ευρώπη
- **Τα προβλήματα του ελληνικού κράτους:** τραύματα κοινωνίας, διώξεις και φυλακίσεις των ηττημένων, πολιτικοί πρόσφυγες, αστάθεια πολιτικού κόσμου
- **Η πολιτική κρίση από το 1960 έως το 1967:** οι εκλογές του 1961 και η βία προς αριστερούς και κεντρώους πολίτες και η νοθεία
- Αστάθεια, αβεβαιότητα, φόβος και ένταση στην κοινωνία
- Η δολοφονία Λαμπράκη (1963) και η αυτοεξόριση του Καραμανλή στο Παρίσι
- Το ζήτημα στην **Κύπρο**

Η χούντα των Συνταγματαρχών

- *Χούντα, Ελληνική Δικτατορία ή 'Το καθεστώς της 21^{ης} Απριλίου'*
- Η προκήρυξη εκλογών (Μάϊος 1967) και η ματαίωσή τους
- **Το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου** (Παπαδόπουλος, Μακαρέζος, Παττακός): *'Η επανάσταση της 21^{ης} Απριλίου'*
- **Η επταετία 1967-1974:** μια σκοτεινή περίοδος γεμάτη διώξεις, βασανισμούς και λογοκρισία
- Η ελληνική φοβισμένη κοινωνία

Η χούντα των Συνταγματαρχών: τα σημαντικότερα πρόσωπα

Η δράση της Χούντας

- Η **κατάληψη των πιο σημαντικών σημείων της χώρας** (αεροδρόμια, λιμάνια, τηλεπικοινωνίες)
- **Φυλάκιση** των πιο σημαντικών προσώπων και πολλών αριστερών προσώπων (π.χ. Αντρέας Παπανδρέου)
- Το **‘φακέλωμα’**
- Η **αντίδραση της Ελλήνων πολιτικών**: η μη αντίσταση του βασιλιά Κωνσταντίνου και η ταύτιση του αρχιεπίσκοπου Ιερώνυμου με το καθεστώς
- Η **σταδιακή ενδυνάμωση του καθεστώτος**: απαγόρευση πολιτικών κομμάτων, απαγόρευση συναθροίσεων, εξορία, βασανισμοί, βαριές δίκες και λογοκρισία

Οι αντιδράσεις κατά της Χούντας

- Αντιστασιακές οργανώσεις σε όλη την Ελλάδα (κρυφές)
- Η προσπάθεια του Αλέκου Παναγούλη να δολοφονήσει τον Παπαδόπουλο και τα άγρια βασανιστήρια που ακολούθησαν (Αύγουστος 1968)
- **Διαδηλώσεις** μαζικές στην κηδεία του Γεώργιου Παπανδρέου (1968) και στην κηδεία του Σεφέρη (1971)
- Οι αντιδράσεις της ελληνικής κοινωνίας: από τον φόβο στην αντίδραση

Το αντιδικτατορικό φοιτητικό κίνημα

- Πολλές **φοιτητικές οργανώσεις** (πχ Ρήγας Φεραίος)
- **Η απάντηση της Χούντας**: σκληρή στάση, διώξεις, συλλήψεις, χαφιεδισμός, εξορία, απειλές για υποχρεωτική στράτευση και διακοπή σπουδών
- **Η φοιτητική δράση**: καταλήψεις
- Η σημασία της κατάληψης στη Νομική Αθηνών (1973): τα **φοιτητικά αιτήματα** και η προσπάθεια των φοιτητών να πάρουν με το μέρος τους το λαό της Αθήνας
- Η βοήθεια των Αθηναίων για τη διαφυγή των φοιτητών από το Πολυτεχνείο
- **Κορύφωση θεωρείται η εξέγερση του Πολυτεχνείου (14-17 Νοεμβρίου)**
- Ο ραδιοφωνικός σταθμός: *'Εδώ Πολυτεχνείο'* και τα γνωστά πρόσωπα (Δαμανάκη, Παπαχρήστος, Παπαδημητράκης)
- Η βοήθεια της κοινωνίας της Ελλάδας προς τους φοιτητές
- **Το τανκ στην πύλη του Πολυτεχνείου**: ακραία αστυνομική βία, πολλοί νεκροί και χιλιάδες τραυματίες
- **Το Πολυτεχνείο ως σύμβολο της Δημοκρατίας**

Οι αντιδράσεις κατά της Χούντας

Το ιστορικό πλαίσιο μετά το Πολυτεχνείο

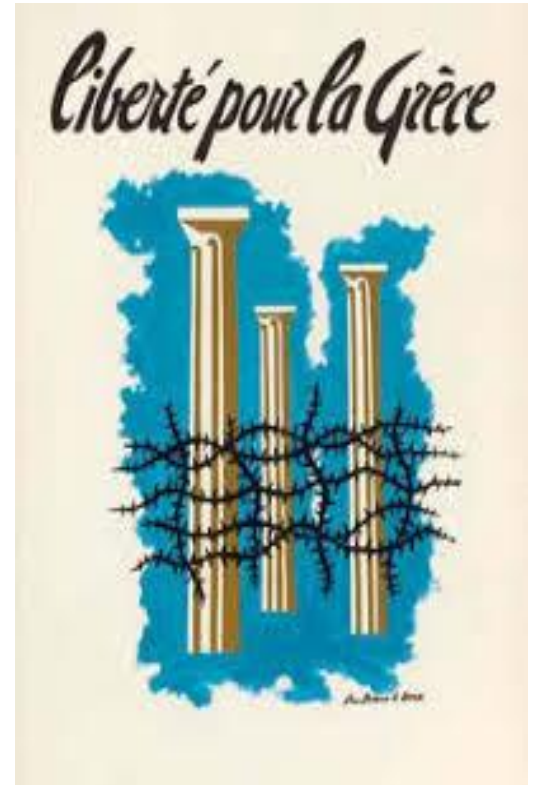
- **Νέο πραξικόπημα:** ο Ιωαννίδης ανατρέπει τον Παπαδόπουλο (χωρίς αντίσταση)
- **Νέο καθεστώς φόβου και τρομοκρατίας**
- Αστυνομοκρατία, βία, υπερεθνικισμός και κράτος ελεγχόμενο πλήρως από τον στρατό
- **Το Κυπριακό:** η ανατροπή του Μακάριου από το καθεστώς Ιωαννίδη, η φιλοχουντική κυβέρνηση και η εισβολή των Τούρκων (1974)
- Η **κατάρρευση της Χούντας** και η απόφαση για γενική επιστράτευση που κατέληξε σε φιάσκο
- Η επιστροφή του Καραμανλή από το Παρίσι
- Η **κυβέρνηση εθνικής ενότητας**
- **1974 και εξής: η ελληνική μεταπολίτευση** (νομιμοποίηση κομμάτων, Ελληνική Δημοκρατία, προσπάθεια σύγκλισης με τη διεθνή σκηνή, Ένταξη στην Ε.Ε. (1981))

Η 'Μεταπολίτευση': η ελληνική πολιτική σκηνή μετά το 1974

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αφιγήθη στο αεροδρόμιο του Ελληνικού στις 2 το πρωί της 24ης Ιουλίου κι έγινε δεκτός από ένα τεράστιο

Πέτρος Μαραζόπουλος
petrosmarazopoulos@gmail.com
Φεβρουάριος 2025